

Asiakassetelin arvon määrittäminen

Vastaaja:

-

Vastaus:

26.11.2018, 10:59 - 26.11.2018, 16:21

1. Vastaajan tiedot	<table><tr><td>Vastaajatahon virallinen nimi</td><td>Suomen Yrittäjät</td></tr><tr><td>Vastauksen kirjanneen henkilön nimi</td><td>Susanna Kallama ja Satu Grekin</td></tr><tr><td>Vastauksen vastuuhenkilön sähköposti</td><td>satu.grekin@yrittajat.fi</td></tr><tr><td>Vastauksen vastuuhenkilön puhelinnumero</td><td>0505503488</td></tr></table>	Vastaajatahon virallinen nimi	Suomen Yrittäjät	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Susanna Kallama ja Satu Grekin	Vastauksen vastuuhenkilön sähköposti	satu.grekin@yrittajat.fi	Vastauksen vastuuhenkilön puhelinnumero	0505503488
Vastaajatahon virallinen nimi	Suomen Yrittäjät								
Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Susanna Kallama ja Satu Grekin								
Vastauksen vastuuhenkilön sähköposti	satu.grekin@yrittajat.fi								
Vastauksen vastuuhenkilön puhelinnumero	0505503488								
2. Onko vastaaja	joku muu, mikä <input type="text" value="Yrittäjäjärjestö, edustaa yk"/>								
3. Ovatko nykyisten palveluseleiden ja tulevien asiakaseteleiden eroavaisuudet erityisesti tuottajakorvausten näkökulmasta helposti ymmärrettäviä (Kappale 4.2.)?	kyllä pääosin								
4. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 3	<p>Kappaleessa on pääosin kuvattu palvelusetelin ja asiakassetelin arvon määrittelyn erot asiallisesti ja oikein. Kuva 1 sivulla 15 on kuitenkin virheellinen. Maakunnan liikelaitoksen oman tuotannon kustannuksiin ei kuulu sisällyttää lainkaan palveluiden järjestämiseen liittyviä kustannuksia. Ne pitää erottaa ja käsitellä järjestämistehtävän kustannuksina, sillä järjestäminen on maakunnan tehtävä. Se pitää huomioida kustannuslaskennassakin. Järjestäminen on erotettava tuottamisesta myös kustannuksia laskettaessa.</p> <p>Maakunnan liikelaitoksella ei voi olla sellaisia tuottamiseen liittyviä kuluja, joita yksityisillä toimijoilla ei ole. Raportissa tällaisia väitetään olevan. Virhe on raportista korjattava. Palveluseleiden arvon määrittämisestä kertynyt kokemus päinvastoin kertoo, että julkisella sektorilla on ennemminkin vaikeuksia sisällyttää tuotantokustannuksiin kaikki sinne kuuluvat kustannukset. Kokemukset kertovat esimerkeistä, joissa tuotantokustannuksista</p>								

on unohdettu kiinteistökustannukset, jopa vuokrat, mutta usein kiinteistön hoitoon liittyvät kustannukset. Myös henkilöstökustannuksista on joskus jäänyt puuttumaan esimerkiksi lomien, sairauslomien, perhevapaiden, työterveyshuollon yms. vaikutus kustannuksiin.

Pidettäessä verrokkihintana julkisen tuotannon kustannuksia, tulee laskelmien perustua julkisen toimijan todellisiin kustannuksiin. Siten laskelmissa tulee ottaa huomioon julkisen toimijan saama arvonlisäverohyöty (arviolta 5 – 9 %). Myös todelliset kiinteistö-, vuokra-, ja laite-, huolto- yms. kustannukset tulee ottaa huomioon yksityistä tuotantoa vastaavalla tavalla. Yksityisellä puolella myös TES:n kustannukset voivat poiketa julkisesta sektorista.

5. Voidaanko aikaisempaa palveluseleiden arvonmääritykseen tehtyä työtä ja osaamista hyödyntää asiakaseteleiden tuottajakorvausten määrittelyssä?

ei pääosin

6. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 5

Palveluseleiden hyödyntäminen
Palveluseleiden arvon määrittystä voidaan kyllä hyödyntää osin, mutta asiakasetelin ja palvelusetelin eroavaisuudet on ehdottomasti huomioitava. Koska palveluntuottaja ei voi periä asiakkaalta omavastuusuutta, on asiakasetelin arvon oltava realistinen ja sen on perustuttava rehellisesti ja oikein laskettuihin tuotantokustannuksiin.

Palveluseleiden arvoa ei voida suoraan siirtää asiakasetelin arvoksi. Lisähaasteen tähän tuo se, että palveluseleiden arvot ovat usein epärealistisen alhaisia. Usein on jopa lähellä, että palvelusetelin arvon määrittelyssä rikotaan palvelusetelilakia, koska arvon määrittely ei riittävästi huomioi myöntäjän oman tuotannon kustannuksia, eikä huolehdi siitä, että asiakkaan omavastuu jää kohtuulliseksi.

Palveluseleiden arvonmäärityksessä tehtyä työtä välttämätöntä hyödyntää nimenomaan oppimismielessä. Virheet tulee korjata ja hyvistä kokemuksista oppia, mutta ei suoraan siirtää käytäntöjä asiakaseteliin, vaan kriittisesti harkiten. Arvon määrittelyä enemmän palveluseleitä voitaneen hyödyntää tuotteistuksessa.

Ehdotamme, että palvelusetelikokemuksia hyödynnettäisiin kuitenkin systemaattisesti, tietoon ja tiedon analysointiin pohjautuen.

Tällä hetkellä kunnissa ja kuntayhtymissä on käytössä arviolta 400 - 500 erilaista palvelusetelituotetta. Ongelma on, että jokainen kunta "omistaa" oman tuotteistuksensa, joten niiden käyttäminen hyödyksi asiakasseteliä suunniteltaessa on haasteellista.

Suomen Yrittäjät esittää, että STM ryhtyy kokoamaan nykyiset kuntien ja kuntayhtymien käytössä olevat palvelusetelituotteet ja niiden arvot avoimeen tietokantaan, josta valmiit tuotteistukset ovat kaikkien hyödynnettävissä.

Tämä onnistuisi kohtuullisen vaivattomasti, koska kunnilla ja kuntayhtymillä on tällä hetkellä käytössä kolme sähköistä palvelusetelijärjestelmää. Nämä ovat:

- Vaana, www.palveluseteli.fi tai www.vaana.fi
- Effector-palvelusetelit, www.polycon.fi/palvelusetelit/
- www.parastapalvelua.fi

Tietojen kokoaminen onnistuisi niin, että STM pyytää kunnilta ja kuntayhtymiltä luvan siihen, että sähköisiä palvelusetelijärjestelmiä ylläpitävät tahot saavat luovuttaa kuntien tuotteistukset STM:n käyttöön. Näin STM pääsee tekemään selvityksen yhteistyössä rajatun toimijajoukon kanssa, mikä helpottaa työtä. Jos kunnalla tai kuntayhtymällä ei ole käytössä sähköistä palvelusetelijärjestelmää, voi kunta toimittaa tiedot suoraan STM:lle. Jollei jokin kunta tahdo näin tehdä, tieto kerätään vain tähän suostuneilta.

Asiakassetelin arvo

Lähtökohtaisesti asiakassetelin arvon on oltava sama, kuin liikelaitoksen omat tuotantokustannukset. Tuotantokustannuksiin ei saa olla sotkettuna järjestämisen kustannuksia. Ei ole syytä, miksi asiakassetelin arvo olisi summaa alhaisempi. Yksityisen markkinahintojen (huom: hintojen, ei kustannusten) vertailu on perusteltua vain silloin, kun myös liikelaitoksen korvaukset tarkistetaan saman arvoisiksi. Julkisten varojen käytön tulee aina olla tehokasta.

Markkinatilanne ja yksityisten kustannukset

asiakassetelin arvon lähtökohtina Raportin kappaleessa 4.1 "Kilpailun lähtökohtia asiakassetelimarkkinoilla" ohjeistetaan, että nykyisten ostopalvelu- ja palvelusetelimarkkinoiden tilannetta tulee tarkastella asiakassetelin arvoa määriteltäessä. Sivun 13 keskivaiheilla varoitetaan, että palvelun sisällön määrittelyssä on oltava tarkkana, sillä palvelu voi olla nykyisellään tuotteistettu eri tavalla omassa tuotannossa ja ostopalvelutuotannossa. Maininta on hyvä, mutta riittämätön.

Asiakassetelin arvon tulee määräytyä tarkan tuotteistuksen (mitä, ei miten) ja liikelaitoksen omien tuotantokustannusten mukaan. Nykymarkkinoihin vertaamisen ei kuitenkaan pidä olla lähtökohta, koska valinnanvapaus luo uudenlaisen toimintaympäristön.

Esitämme, että sivun 13 viimeinen kappaleen toinen lause ("Sen lisäksi huomio on kiinnitettävä markkinoiden kilpailutilanteeseen ja yksityisen tuotannon kustannustason selvittämiseen") poistetaan.

Esitämme myös, että sivulla 22 ei riitä, että mainitaan, että haasteena on järjestäjän kustannusten erottaminen liikelaitoksen kustannuksista, vaan todeta, että nämä kustannukset on erotettava toisistaan vailla vaihtoehtoa toimia toisin.

Tämä ongelmallinen yksityiskohta on myös uudistusta koskevassa lakiesityksessä. Yksityisen toimijan tuotannon tarkka kustannusrakenne paljastaa yrityksen toimintaan liittyviä tietoja, jotka kuuluvat liikesalaisuuden piiriin.

EVA:n analyysi "Soten sokeat pisteet" (20.11.2018) käsittelee ongelmaa sivulla 10: "Sosiaali- ja terveystalouden tuotanto on yrityksille kilpailullista elinkeinotoimintaa. Valinnanvapauden ideana on hyödyntää yksityisen sektorin osaamista ja tehokasta kilpailua sosiaali- ja terveystalouden saatavuuden, laadun ja tehokkuuden kohentamiseen. Liikesalaisuudet on suojattu lailla nimenomaan terveen kilpailun ylläpitämiseksi. On luonnollista, etteivät yritykset halua avata kaikkia kilpailutekijöitään kilpailijoilleen." Liikelaitoksen voi katsoa olevan asiakassetelipalveluntuottajan kilpailija.

EVA:n raportti toteaa myös: "On kyseenalaista, mitä maakunta ylipäänsä tekee yksityisen yrityksen yksityiskohtaisilla taloustiedoilla. -- Hallituksen esityksen perusteluosiossa todetaan ainoastaan, että maakunnan on tiedettävä yksityisen toimijan sotekeskuksen kustannusrakenne ja tulos, jotta maakunta voisi arvioida, saako yksityinen toimija "ylikompensaatiota". Se, mitä ylikompensaatiolla tässä yhteydessä tarkoitetaan, ja mitä sen havaitsemisesta tarkkaan ottaen seuraa, jää epäselväksi.

Muistutamme, että maakunnat määrittävät itse palveluntuottajille maksettavat korvaukset. Ne asetetaan oletettavasti sellaisiksi, että maakunnan liikelaitoksen palvelutuotanto tulee korvauksilla toimeen. Jos näin ei olisi, maakunta joutuisi joko lopettamaan oman palvelutoimintansa tai subventoimaan suoran valinnan palveluita tuottavaa osaansa kilpailua vääristävällä tavalla. Jos yksityinen palveluntuottaja onnistuu tekemään ylijäämää samalla korvaustasolla ja vastaavalla asiakaskunnalla, kyseessä ei ole ylikompensaatio, vaan osoitus siitä, että yksityisen palveluntuottajan toiminta on ollut tehokkaampaa kuin julkisen toimijan."

Samat perustelut pätevät myös asiakassetelipalveluihin.

On myös selkiytettävä kautta linjan, että kustannus ja hinta ovat eri asia. Muun muassa raportin kappaleessa 5.3.3 sekoitetaan nämä.

Kustannus on niiden monien tekijöiden yhteenlaskettujen menojen summa, joka palveluntuottajalle palveluntuottamisesta aiheutuu. Hinta on se, jolla tuottaja palvelunsa tai tuotteensa myy. Palvelujen järjestäjää ja maksajaa tulee kiinnostaa yksinomaan hinta. Markkinatilannetta kartoittaessaan liikelaitoksen tulee siis aivan oikein (s. 23 loppu) selvittää, mihin hintaan yksityiset toimijat ovat tuottaneet vastaavia palveluja aiemmin. Tässä selvitetään hintaa, ei kustannuksia. Se, että kustannustekijät voivat olla liikesalaisuuksia, on vahvistettu useasti esim. hankintasääntelyä koskevassa oikeuskäytännössä.

Kilpailuneutraliteettia pitää vaalia myös

laadunvalvonnassa

Raportissa mainitaan, että tuottajille saattaa syntyä kannustin tehostaa toimintaa tinkimällä laadusta, koska setelin arvo on kiinteä (s. 8). Lause perustelee samalla sen, miksi setelin arvon tulee olla kohdillaan. Korvauksen, laadun ja tuottavuuden välisen suhteen seurannan ei tulisi rajoittua yksin yksityisiin toimijoihin. Ei ole perusteltavissa, että liikelaitoksen osalta näitä asioita ei seurattaisi. Jos korvaus on liikelaitokselle sama kuin yksityiselle (asiakassetelin arvo), tulee myös nähdä se, onko liikelaitoksen saama korvaus sopiva, eikä mahdollisesti esimerkiksi liian suuri.

Yksityisen markkinahintojen vertailu on perusteltua siinä tapauksessa, että myös liikelaitoksen korvauksia tarkistetaan saman arvoisiksi. Julkisten varojen käytön tulee aina olla mahdollisimman tehokasta.

7. Onko asiakassetelipalveluiden käyttöönoton prosessi selkeää (kappale 5)?

ei pääosin

8. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 7

Soisimme, että raportissa ohjattaisiin vahvemmin vuoropuheluun yksityisten tuottajien, potentiaalisten tuottajien sekä asiakkaiden ja maakunnan välillä. Palvelusetelistä ja julkisista hankinnoista saadut kokemukset osoittavat, että avoin ja jatkuva vuoropuhelu osapuolten välillä on perusedellytys onnistuneelle setelitoiminnalle. Vuoropuhelu pitää aloittaa varhaisessa vaiheessa ja sen tulee olla säännöllistä ja jatkuvaa. Vuoropuhelu ja eri toimijoiden yhteistyö on paras alusta uusille innovaatioille ja uudentilaisille palveluille.

Tuotteistuksessa ja maksuperusteiden määrittelyssä pitää ehdottomasti huomioida myös asiakkaan hoitoisuus. Ainakin asumispalveluissa tämä on välttämätöntä.

Kappale 5.3.2 Liikelaitoksen tuotantokustannusten määrittely sisältää muutaman oleellisen virheen. Tuomme nämä esille yksityiskohtaisissa muutosehdotuksissa.

Esitämme, että kappaleeseen tulee lisätä vaatimus noudattaa yhtä, kansallista kustannuslaskennan mallista. Vain yhteneväiset tilikartat ja yhteneväinen

	<p>kustannuslaskenta mahdollistaa maakuntien avoimen vertailun ja auttaa kehittämään kustannusvaikuttavampaa toimintaa koko Suomeen.</p>
<p>9. Onko asiakasetelipalveluntuottajille maksettavien korvausten yleiset toimintaperiaatteet kuvattu raportissa riittävän selkeästi (Kappaleet 5 ja 6)?</p>	<p>ei</p>
<p>10. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 9</p>	<p>Korvausmalleista jää puuttumaan yksikertaiset mallit, vaikka kuten raportti toteaa, niitä olisi hyvä käyttää toiminnan alkuvaiheessa. Raportti esittelee yksityiskohtaisia ratkaisuja, mutta yksinkertaisimmat ratkaisut on sivuutettu. Olemme samaa mieltä, että vaikuttavuus on tärkeä tavoite ja sen painoarvoa korvauksissa on kehitettävä. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista jäädä toiminnan alkuvaiheessa jumiin määrittelemään monimutkaisia korvausmalleja ja mittareita, vaan käynnistää toiminta selkeillä korvausmalleilla, jotta saadaan kokemusta.</p> <p>Korvausmalleja tulee kehittää aktiivisesti yhteistyössä palveluntuottajien kanssa. Erityisesti vaikuttavuuden ja mittareiden kehittämisessä on tärkeää tehdä yhteistyötä asiakkaiden kanssa.</p> <p>Korvausmalleja tulee kehittää yhteistyössä palveluntuottajien kanssa. Erityisesti keskeisen vaikuttavuuden ja mittareiden kehittämisessä on tärkeää tehdä yhteistyötä asiakkaiden kanssa.</p>
<p>11. Ovatko asiakasetelipalveluntuottajille maksettavat tuottajakorvaukset maakuntien liikelaitosten näkökulmasta kokonaisuutena toteuttamiskelpoiset?</p>	<p>ei kantaa</p>
<p>12. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 11</p>	<p>Tulevassa järjestelmässä maakunnan liikelaitos (eli yksi palveluntuottajista) konseptoi palvelun, määrittää hinnan ja toimii samoilla markkinoilla. Asetelma on pulmallinen, sillä järjestäjä ja tuottaja pitäisi objektiivisuuden vuoksi erottaa.</p> <p>Raportin sivulle 23 tulee selkeämmin uudelleenkirjoittaa, mitkä ovat juuri maakunnan ja mitkä puolestaan sen liikelaitoksen tehtäviä ja vastuita. Nyt teksti paikoin horjuu ja sekoittaa näiden rooleja keskenään. On lisäksi tarpeen ottaa raporttiin uusi luku tai kohta, jossa huomioidaan yritysten ja maakunnan</p>

	<p>liikelaitosten kilpailuasetelma keskenään, ja muistutetaan kilpailuneutraliteetista julkisen ja yksityisen välillä. On oikeansuuntaista, mutta riittämätöntä, että sivulla 13 on huomioitu vain yritysten keskinäinen kilpailu.</p>
<p>13. Ovatko asiakassetelipalveluntuottajille maksettavat olosuhdekorvaukset toteuttamiskelpoiset?</p>	<p>ei kantaa</p>
<p>14. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 13</p>	<p>No answers</p>
<p>15. Ovatko asiakassetelipalveluntuottajille maksettavat kannustinkorvaukset toteuttamiskelpoiset?</p>	<p>kyllä pääosin</p>
<p>16. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 15</p>	<p>Mielestämme vaikuttavuuden tulee olla perusteena kannustinkorvauksille. Vaikuttavuuden mittareille ei tule aivan alussa antaa liian suurta painoa, vaan kokeilun ja kehittämisen kautta jakostaa näitä. Alussa, ja esimerkiksi piloteissa olisi hyvä lähteä liikkeelle peruskorvauksen ja olosuhdekorvauksen yhdistelmästä. Myöhemmin voidaan harkita vaikuttavuuteen perustuvaa kannustinpalkkiota.</p>
<p>17. Voidaanko asiakassetelituottajille maksettavilla tuottajakorvauksilla tukea maakuntien toiminnalleen asettamia tavoitteita?</p>	<p>kyllä pääosin</p>
<p>18. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 17</p>	<p>No answers</p>
<p>19. Mistä asiakassetelin tuottajakorvauksiin liittyvistä asiakokonaisuksista tarvittaisiin lisää tietoa?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mitkä tosiasiallisesti ovat maakunnan (= järjestäjä) ja liikelaitoksen (= yksi palveluntuottajista) roolit 2. Kilpailutilanteen tunnistamisesta ja kilpailuneutraliteetin noudattamisen välttämättömyydestä 3. Liikelaitoksen oman tuotannon kustannusten läpinäkyvyydestä ja siitä, että sen on kyettävä vertailemaan täsmälleen samoihin palveluihin kulunutta kustannustaan, kuin mitä yksityisten vaaditaan asiakassetelillä tuottavan 4. Asiakassetelin arvon äärimmäisen suurista vaikutuksista pieniin palveluntuottajiin 5. Ihmisen omien varojen käytön sallittavuudesta yksityisillä markkinoilla <p>Lisäksi raporttiin tulisi sisällyttää selkeitä esimerkkejä toimivista yhteistyömalleista seteli myöntäjän (kunta/maakunnan liikelaitos) ja</p>

palvelutuottajien välillä sekä toimintamalleja setelin arvon asettamiselle.

Esimerkiksi Tampereen ympäristökunnissa on palvelusetelin arvon määrittelyssä ollut jo vuosia käytössä varsin toimivaksi osoittautunut malli. Siinä setelin tuotteistus tehdään tiiviissä yhteistyössä potentiaalisten palveluntuottajien kanssa. Kun tuotteistus valmis, avataan markkinakartoitus siitä, mihin hintaa tuottajat olisivat valmiita ko. tuotteet tuottamaan. Setelin arvo määräytyy tämä kyselyn pohjalta. Jos jonkun palveluntuottajan vastaus on selkeästi edullisempi kuin muiden, selvitetään, onko tarjoaja ymmärtänyt tuotteen oikein ja laskenut oman tuotantokustannuksensa realistisesti. Näin varmistetaan, ettei arvo määriy virheelliseksi. Lisäksi setelin arvoa tietenkin verrataan oman tuotannon kustannuksiin.

20. Muut vapaamuotoiset huomiot raportista

Viranomaistyönä tehty raportti on monelta osin hyvin tehty. Sen puutteena on kuitenkin, ettei yksityisen palvelutuotannon käytännön toimintaa tunneta riittävän hyvin, mikä näkyy myös raportin johtopäätöksissä. Raportista puuttuu markkinoiden toimivuuden ja yksityisten palveluntuottajien näkökulma. Raportti ei myöskään ole kaikilta osin kirjoitustavaltaan neutraali.

Raportti on maakuntien työkaluksi valitettavan ohut. Raportista puuttuu liiketalouden, markkinoiden toimivuuden ja yksityisten palveluntuottajien näkökulma. Olisi hyvä, jos raportti sisältäisi myös esimerkkejä konkreettisiksi työkaluiksi.

Lausuntopyyntö vaikuttaa pääasiassa tulevien liikelaitosten ja maakuntien vastattavaksi muotoillulta. Siksi yksityisten palveluntuottajien näkemyksiä on ollut osin vaikea sovittaa edellä olleisiin kysymyksiin vastauksiksi.

Pieniä, työllistäviä palveluntuottajia toimii tällä hetkellä enemmän sosiaalipalvelujen tarjoajina kuin terveyspalvelujen puolella. Valinnanvapauden välineistä asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti koskettavat enemmän juuri sosiaalipalveluja. Siksi asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin arvon määrittely on pienille palveluntuottajille ehdottomasti sote-uudistuksen kriittisimpiä

asioita. Palvelu on tarjottava asiakassetelin arvon summalla, eikä enempää maksua voida periä. Vain lisäpalvelujen myynti on sallittua.

Suomen Yrittäjien mielestä lisäpalvelujen myynnin tulisi olla täysin selkeästi sallittu.

1. asiakkaan on voitava maksaa omaa rahaa asiakassetelin arvon lisäksi,
2. liikelaitoksen on tunnistettava kilpailutilanne ja noudatettava kilpailuneutraliteettia ja
3. asiakassetelin arvon on määrädyttävä liikelaitoksen omien kustannusten tasalle.

Siksi esitämme, että

palvelusetelilainsäädäntöä ei kumota, vaan sen soveltamisalaa tulee laajentaa kaikkiin kuntien, kuntayhtymien ja maakuntien palveluihin. Asiakkaalla olisi oikeus päättää kumman setelin hän haluaa. Erityisen tärkeää tämä on asumispalveluissa.

Suomen Yrittäjien mielestä raportin valmistelua on ehdottomasti jatkettava, näkökulmaa laajennettava ja sisältöä syvennettävä. Ehdotamme, että raportin jatkovalmisteluun kutsutaan mukaan myös työ- ja elinkeinoministeriö, Suomen Yrittäjät ja hyvinvointialan toimialajärjestömme sekä Hyvinvointiala HALI ry.

Lisäksi ehdotamme, että raportissa hyödynnetään sähköisten palvelusetelijärjestelmiin kertynyt tietoaaineisto. Tiedoista voi esimerkiksi analysoida sitä, miten setelin arvo on vaikuttanut tuottajamäärään. Aineistoa voidaan hyödyntää tuotteistuksessa.

Valinnanvapauslakiesityksessä ja nyt vielä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietintöluonnoksessa esitettyssä muutoksessa korostetaan sitä, että asiakassetelin arvon on oltava sellainen, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus saada sillä lainsäädännön vaatimusten mukaisesti se palvelu, joka asiakassetelillä on tarkoitettu maksettavaksi. Perusteluissa todetaan selkeästi, että maakunnan liikelaitoksen on määriteltävä asiakassetelin arvo siten, että asiakas saa sillä palvelun, johon asiakasseteli on annettu ja johon asiakas on oikeutettu maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Tämä näkökulma jää raportissa liian vähälle huomiolle.

Sen sijaan raportti korostaa lain kohtaa, jonka mukaan asiakassetelin arvo ei voi kuitenkaan ylittää maakunnan liikelaitoksen oman tuotannon kustannuksia, jollei siihen ole asiakkaan tarvitsemaan palveluun perustuvaa erityistä syytä. Yrittäjien näkemyksen mukaan lakiesityksen molemmat reunaehdot ovat asiallisia ja niiden tulisi molempien ohjata asiakassetelin arvon määrittelyä yhtä vahvasti.

Julkisen sektorin ja jokaisen palveluntuottajan on laskettava tuotantokustannuksensa oikein ja huomioiden kaikki, välillisetkin tuotannon kustannukset. Sote-palvelujen kustannustehokkuuden ja -vaikuttavuuden parantaminen vaatii sitä, että erilaiset tuottajat sparraavat toisiaan parempaan. Tämä ei voi toteutua ilman vertailua. Kun laatu- ja vaikuttavuuskriteerit ovat samat, sen palveluntuottajan, jonka kustannustaso ylittää markkinoilla vallitsevan tason, pitää menestyäkseen pystyä parantamaan toimintaansa. Tämä vaatimuksen tulee koskea sekä yksityistä että julkista palveluntuottajaa.

Oudoksumme joitakin sanavalintoja, joita raportti käyttää. Esimerkiksi sivun 23 toisen kappaleen sanavalinnat viestivät, että maakunnan liikelaitos olisi sopimusneuvottelussa eri puolella kuin yritykset. Näin ei ole vaan maakunnan liikelaitos on palveluntuottaja siinä missä yrityksetkin. Järjestäjänä pitää olla maakunta.

Raportissa heti sivulta 11 lähtien suurimpana vaarana nähdään se, että asiakassetelin arvo ylittää maakunnan liikelaitoksen oman tuotannon kustannukset. Kokemukset palvelusetelistä kertovat, että tämä ei ole uhka, päinvastoin – setelin arvo on yleisesti alihinnoiteltu.

21. Yksilöidyt muutosehdotukset

Sivun 15 kuva on korjattava: järjestämiseen liittyvät kustannukset eivät kuulu tuotantokustannuksiin, vaan ne on erotettava järjestämistoiminnon kustannuksiksi. Lisäksi on poistettava väite, että liikelaitoksella olisi palvelujen tuottamiseen liittyviä yleisiä kuluja, joita yksityisillä toimijoilla ei ole. Jos tällainen väite esitetään, on yksityiskohtaisesti eriteltävä nämä kulut.

Sivu 22 ensimmäinen kappale lause ”
Haasteena on mm. järjestäjän kustannusten

erottaminen liikelaitoksen kustannuksista.”
poistettava ja korvattava. ”Järjestäjän
kustannukset on erotettava selkeästi ja
yksiselitteisesti tuotantokustannuksista”.
Muistutamme, että liikelaitos on tuottaja ja
maakunta järjestäjä, liikelaitoksella ei siis voi
olla järjestämiskuluja. Jos näin väitetään, on
ne yksilöitävä ja erotettava
tuotantokustannuksista selkeästi.

Sivu 22 toinen kappale viimeinen lause
”Läpinäkyvyys kustannusten laskennassa
helpottaa yhteistyötä palveluntarjoajien
kanssa.” muutettava ”Läpinäkyvyys
kustannusten laskennassa on ehdoton
edellytys kustannusvaikuttavalle toiminnalle ja
hyvälle yhteistyölle palveluntarjoajien kanssa.”

Sivu 23 ensimmäinen kappale ensimmäinen
lause ”Maakunta voi käydä potentiaalisten
tuottajien kanssa vuoropuhelua asiakassetelin
tuotteisukseen ja arvonmäärittelyyn liittyen.”
muutettava ”Maakunnan on käytävä
potentiaalisten tuottajien kanssa
vuoropuhelua asiakassetelin tuotteisukseen ja
arvonmäärittelyyn liittyen.”